

Nicel Araştırma

Ben-Tovim Walker Beden Tutum Ölçeği (BTWÖ)'nin Türkçe Formunun Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi

Fatma Mahperi ULUYOL^{1*}, Elif BARIŞKIN²

¹ Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Antalya, Türkiye

² Hacettepe Üniversitesi, Ruh Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Makale Bilgisi

Anahtar kelimeler:

beden tutumu,
Türk kadınlar,
geçerlik,
güvenirlilik

Keywords:

body attitude,
Turkish women,
validity,
reliability

Öz

Beden memnuniyetsizliğinin yeme bozukluğu gelişme riskini önemli oranda arttırması, bu yapıyı yordayacak güçlü ölçüm araçlarına ihtiyaç doğurmaktadır. Bu çalışmanın amacı da Ben-Tovim Walker Beden Tutum Ölçeği (Ben-Tovim Walker Body Attitudes Questionnaire)'nin Türkiye'deki genç kadın örneklemindeki psikometrik özelliklerinin incelenmesidir. Bu doğrultuda BTWÖ, Yeme Tutum Testi (YTT), Benlik Saygısı Ölçeği (BSÖ) ve Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ) 599 üniversite öğrencisi kadına uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için doğrulayıcı ve açımlayıcı faktör analizi; güvenirlik değerlerinin incelenmesi için de Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Orijinal ölçekten farklı olarak veri dört faktörlü yapıya daha iyi uyum sağlamıştır. Türkçe formun Cronbach Alfa değeri, ölçeğin tamamı için .93 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alfa kat sayıları ise şu şekildedir: Şişmanlık .94, Aşağılama .78, Çekicilik .68, Güçlü ve Fit olma .72'dir. Dört hafta sonra yapılan test-tekrar test güvenirliği ise pozitif yönde .95'dir. Araştırma bulguları genç kadın örnekleminde BTWÖ Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik ölçütlerinin kabul edilebilir sınırlarda olduğunu göstermektedir.

Abstract

Since body dissatisfaction significantly increases risk of eating disorders, a powerful measurement tool for predicting this structure is an empirical necessity. The purpose of this study was to examine the psychometric properties of Ben-Tovim Walker Body Attitudes Questionnaire (BTWQ) for young women in Turkey. For this purpose, BTWQ, Eating Attitude Test, Self-Esteem Scale and Body Perception Scale were applied to 599 university students. Confirmatory and exploratory factor analysis were used to examine the construct validity of the scale; Cronbach Alpha internal consistency coefficient was calculated to examine the reliability values. Unlike the original factor structure of the scale, the data was better adapted to the four factor structure. The internal validity of the Turkish form was .93 for the whole scale. Cronbach's alpha coefficients of the sub-dimensions were as follows: .94 for Fatness, .78 for Humiliation, .68 for Attractiveness, .72 for Strong and Fit. Test-retest reliability was .95 after four weeks. The findings of the study have showed that the validity and reliability scores of the Turkish version of BAQ are within the acceptable Limits for young females.

*Sorumlu Yazar, Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü Konyaaltı/ Antalya

e-posta: mahperiuluyol@gmail.com

DOI:10.31682/ayna.612797

Gönderim Tarihi (Received): 29.09.2019; Kabul Tarihi (Accepted): 26.11.2019

2148-4376/ All rights reserved.

Giriş

Bugünün dünyasında fiziksel görünüş bireye dair pek çok farklı değeri yansıtmaktadır. Özellikle kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile birlikte medya üzerinden ideal bedene dair örtük veya açık olarak verilen mesajlar, sadece fiziksel görünüşle ilgili bir tutum yaratmamakta aynı zamanda bu bedene sahip kişinin, kişilik özelliklerine, yaşam tarzına, inançlarına ve diğerlerinden beklentilerine yönelik de bir algı yaratmaktadır (Grogan, 2010; Okumuş, 2009).

Beden algısı üzerine yapılan çalışmalar kültürel faktörlere bağlı olarak beden memnuniyetsizliğinin çoğunlukla kadınlarda ve Batı toplumlarında daha yaygın olduğuna işaret etmektedir. Bu farka ilişkin olarak sosyo-kültürel modeller kadınların cinsiyet normlarına bağlı olarak daha çok bedenleri üzerinden değerlendirildiğini savunmaktadır (Swami, 2015). Örneğin Nesneleştirme Kuramına göre, kadın bedeni erkek egemen toplumlarda bir nesne olarak sunulmakta ve bu nesneye ilişkin ölçütler de erkek bakış açısı ile kişide haz yaratacak şekilde biçimlendirilmektedir. Kadınların da erkek hegemonyası altında dayatılan bu bedensel özellikleri karşılayarak, erkekler karşısında toplumsal konumlarını korumaya, diğerleri tarafından da takdir ve onay almaya çalıştıkları düşünülmektedir (Fredrickson ve Roberts, 1997; Tiggemann ve Boundy, 2008). Benzer şekilde Feminist Kuram da ataerkil sistemde, kadınların sahip olduğu imkânların ve cinsiyet eşitliğine yönelik girişimlerinin artmasıyla kadınlara bedenleri üzerinden ulaşılması zor normlar dayatılarak baskı oluşturulduğunu ileri sürmektedir (Myers ve Crowther, 2007).

Bununla birlikte bir grup araştırmacı bedene yönelik ulaşılması zor normların erkekler için de var olduğunu fakat cinsiyet normlarına bağlı olarak kadınlarınkinden farklılıklar içerdiğini ileri sürmüştür (Micali, De Stavola, Ploubidis, Simonoff, Treasure ve Field, 2015; Selvi, 2018). Kadınların ideal beden algılarında ince/zayıf olmak ön planda iken, erkeklerde daha çok yüksek kas oranı, geniş omuz ve pazu gibi fiziksel özelliklerin ön planda olduğu belirtilmiştir (Ridgeway ve Tylka, 2005). Aynı zamanda bu beklentiler bireylerin kilolarına yönelik algılarını etkileyerek diyet davranışlarını, tüketilen besinleri ve bu besinlerin miktarlarında da farklılıklara yol açabilmektedir (Selvi, 2018). Örneğin, erkeklerin kaslı bir vücuda sahip olmak için sık sık büyük miktarlarda protein ağırlıklı besinler tükettikleri belirtilmiştir. Ayrıca besin alımını kolaylaştırmak için besinleri sıvı halde alma ve tok hissedilmesine rağmen yemek yemeğe devam etme gibi davranış örüntüleri görülmektedir (Murray ve ark., 2012). Farklı gelişim dönemlerinde de cinsiyetler arasında ideal beden algısında farklılıklar olabilmektedir. Örneğin, beden memnuniyetsizliği gösteren ergenlerle yapılan bir çalışmada, kızlar genel olarak kilo vermek isterken erkeklerin bir kısmı kilo vermek bir kısmı ise kilo almak istediğini belirtmiştir. Yazarlar bu motivasyonların

altında kızların ince bir bedene sahip olma arzularının olduğunu, erkeklerin ise iri, kashi görünme arzularına göre kilo almak veya vermek istedikleri belirtilmiştir (Furnham, Badmin ve Sneade, 2002). Benzer şekilde bir başka çalışmada erkeklerin kızlara kıyasla daha çok uzun olmak ve kilo almak istediği, kızların ise ince bir bedene sahip olma arzusunda olduğu belirtilmiştir (Yang, Yang, Xu, Wu, Xu ve Weng, 2017). Sonuç olarak, cinsiyete bağlı olarak değişebilen ideal beden algısı bireylerin beden görünümüne yönelik beklentilerinde de farklılıklara yol açabilmektedir.

Tartışılan bir diğer nokta ise içinde yaşanılan kültüre göre beden algısının değişip değişmeyeceğidir. Bir grup araştırmacı öne sürülen kuramların çıkış yerlerinin çoğunlukla Batı toplumları olsa da ticaretin küreselleşmesi ve medya aracılığı ile Batı tarzı yaşam biçiminin hızla diğer kültürlerle de yayılması nedeniyle beden memnuniyetsizliğinin farklı kültürlerde de benzer oranlarda olduğunu ileri sürmektedir (örn. Lopez, Corona ve Halfond, 2013; Swami, Özgen, Gökçen ve Petrides, 2014). Fakat bu görüşe karşıt bulgular da bulunmaktadır. Örneğin, Çin, Japonya ve Kore gibi Doğu Asya topluluklarında zayıf bedenin kadınsı ve çekici olarak algılanmadığı tam tersi fakirliğin, sağlık sorunlarının ve düşük doğurganlığın sembolü olarak görüldüğü belirtilmektedir (Xiaojing, 2017). Benzer şekilde Batı kültüründe güzel ve çekici kadın imajı için zayıflık ön plandayken Doğu Asya'da yüz güzelliğinin ve yuvarlak hatlı, hafif dolgun vücutların daha çekici ve güzel algılandığı belirtilmektedir (Xiaojing, 2017). Dolayısıyla, beden memnuniyetsizliğini değerlendirmek için kültürel değerler ve cinsiyete özgü farklılıklar gözetilerek geliştirilen ölçüm araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye'nin coğrafi konumu itibariyle Doğu ve Batı ülkeleri arasında bir köprü olması, bu iki farklı medeniyetten ve kültürden de beslenmesini sağlamaktadır (Yetişgin, 2007). İlgili alanyazın tarandığında, beden memnuniyetsizliğini değerlendirmek için Türk kültürüne uyarlanmış kısıtlı ölçüm aracına ulaşılmıştır. Türkçe alanyazınında sıklıkla kullanılan araçlar (örn. Vücut Algısı Ölçeği (Hovardaoğlu, 1992)) cinsiyete özgü faktörlerden bağımsız olarak bireylerin beden bölgelerinden ve işlevlerinden hoşnutsuzluk düzeyini değerlendirmektedir. Bu nedenle, Türkçe alanyazında kadınların ve erkeklerin bedenlerine yönelik tutumlarını farklı açılardan değerlendiren bir ölçüm aracına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla, mevcut çalışmada kadınların beden tutumlarını değerlendiren Ben- Towim Walker-44 Ölçeği'nin (Ben-Tovim ve Walker, 1991) Türk kültüründeki psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Ben-Tovim Walker Beden Tutum Ölçeği, Ben-Tovim ve Walker (1991) tarafından kadınların bedenlerine yönelik tutumlarını farklı açılardan değerlendirmek için geliştirilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığı Japon örnekleminde .85-.87 (Kagawa, Uchida, Uenishi,

Binns ve Hills, 2007), İran'da Müslümanlarla yapılan bir başka çalışmada ise .91 (Toghiyani, Kazemi, Nekuei, Alavi ve Beigi, 2017) olarak bulunmuştur. Bu bulgular ölçeğin farklı kültürlerde kullanılabileceğine işaret etmektedir. Bu doğrultuda, bu çalışmada BTWÖ'nün Doğu ve Batı kültüründen etkilenen Türk örneklemindeki psikometrik özellikleri üniversite örnekleminde incelenmiştir.

Yöntem

Örneklem

BTWÖ'nün uyarlama çalışmasının örneklemini Türkiye'de Antalya şehrinde bulunan Akdeniz Üniversitesi'nin 2017-2018 Güz döneminde okuyan 599 kadın üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların %25.2'si ($N = 71$) Alman Dili Edebiyatı; %7.8'i ($N = 22$) Psikoloji, %6.7'si ($N = 19$) Sosyoloji, %24.2'si ($N = 68$) Hukuk, %40'ı ($N = 93$) Tarih, %2.8'i ($N = 8$) ise Felsefe bölümünde okumaktadır. Kadınların yaş ortalaması 20.13 ($SS = 2.12$) olup yaş aralığı 18-34 arasında değişmektedir. Örneklem, ailelerin ortalama gelir düzeyi açısından incelendiğinde % 6.5'i ($N = 39$) alt; %70.6'sı ($N = 423$) orta; %18.5'i ($N = 119$) üst-orta ; %2.5'i ($N = 15$) üst gelir seviyesine sahiptir. Katılımcıların % 84,98'i ($N = 509$) bekâr, %15,02'si ($N = 90$) ise evli olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar Beden Kitle İndeksi (BKİ)'ne göre sınıflandırıldığında % 38,4'ü ($N = 228$) zayıf, %48,6'sı ($N = 288$) normal, %9,6 ($N = 57$) hafif şişman, % 3,4'ü ($N = 20$) obez aralığındadır.

Ölçüm Araçları

Sosyo-Demografik Form. Katılımcılara ait yaş, cinsiyet, boy, kilo, eğitim durumu, anne-baba eğitim düzeyi, gelir durumu gibi sosyo-demografik bilgilere ulaşılması için araştırmacılar tarafından Demografik Bilgi Formu oluşturulmuştur.

Ben-Tovim Walker Beden Tutum Ölçeği. Orijinal ölçek, Ben-Tovim ve Walker (1991) tarafından kadınların bedenlerine yönelik tutumlarını farklı açılardan değerlendirmek için geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilme aşamasında klinik ve normal örneklemden seçilen kadınlarla bedenlerine yönelik tutumları hakkında yapılandırılmamış görüşmeler yürütülmüştür. Bu görüşmeler sonrasında oluşturulan 215 madde normal örnekleme uygulanmış ve ilgili analizler sonrasında 48 maddeden oluşan anlamlı bir yapı elde edilmiştir. Bu yapının geçerliği tekrar normal örneklemden test edilmiş ve binişik maddeler çıkartıldıktan sonra ölçeğin son hali olan 44 madde elde edilmiştir. Ölçek 5'li Likert tipte derecelendirilmekte, ölçekten alınan puanlar arttıkça kadınların bedenlerine yönelik olumsuz tutumları ve hoşnutsuzlukları artmaktadır. Ölçeğin faktör yapısının belirlenmesi

için faktör analizi yürütülmüş ve altı alt boyut tespit edilmiştir. Alt boyutlardan ilki 13 maddeden oluşan *Şişman Hissetme (Feeling Fat)*'dir. Bu alt boyut kişinin genel olarak beden şeklinden dolayı şişman hissetmesiyle ilgili ifadelerden oluşmaktadır. Bir diğeri, sekiz maddeden oluşan *Aşağılanma (Disparagement)* alt boyutudur. Bu alt boyut kişinin bedeninin dış görünüşüne yönelik sahip olduğu olumsuz tutumu yansıtan ifadelerden oluşmaktadır. Üçüncü alt boyut, altı maddeden oluşan fiziksel gücün ve formda bir vücuda sahip olma durumunun değerlendirildiği *Güçlü ve Fit Olma (Strength/fitness)*'dir. Dördüncü olarak, *Kilo ve Görünüşe Yönelik Odak (Salience of Weight and Shape)* alt boyutu kilonun ve fiziksel görünümün bireyin yaşamındaki önemini değerlendiren sekiz maddeden oluşmaktadır. Bir diğeri alt boyut, beş maddeden oluşan bireyin kendini ne kadar çekici bulduğuyla ilgili ifadelerin yer aldığı *Çekicilik (Attractiveness)*'tir. Son olarak, bedendeki yağ oranıyla ilgili ifadelerin bulunduğu, dört maddeden oluşan *Düşük Yağ Oranı (Lower Body Fatness)* boyutudur. Ölçekten alınan puanlar arttıkça vücut şekline, kiloya, görünüşe yönelik olumsuz tutumlar ve beden memnuniyetsizliği artmaktadır. Ölçeğin toplamı için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .87'dir. Test tekrar test güvenilirliği .83'dür. Ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlık kat sayıları .65 ile .91 arasında değişmektedir (Ben Tovim ve Walker, 1991). Ölçeğin dört hafta ara ile yapılan test tekrar test güvenilirliği ise .83, ($p < .01$) olarak belirtilmiştir (Ben Tovim ve Walker, 1991).

Yeme Tutum Testi (YTT-40). Yeme Tutum Testi-40 (YTT-40), Garner ve Garfinkel (1979) tarafından yemek yemeye yönelik tutum ve davranışlardaki bozulmalar üzerinden bireylerin Anoreksia Nervoza (AN) geliştirme riskini değerlendirmek için geliştirilmiştir. Sonraki çalışmalarda ölçeğin sadece klinik örneklemede değil, normal örneklemede de bireylerin yeme tutum ve davranışlarını değerlendirmek için kullanılabileceği belirtilmiştir (Yeşildemir, 2018; Garfinkel ve Newman, 2001). Dolayısıyla, YTT-40 ölçeği normal örneklemede yeme tutumlarındaki bozulmaları ve olası Yeme Bozukluğu (YB) gelişme riskini değerlendirmek için kullanılmaktadır. Ölçek 6'lı Likert tipte, 40 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .87 olarak bulunmuştur. Ölçek toplam puan üzerinden değerlendirilmektedir (Garner ve Garfinkel, 1979). Ölçekten alınan puanların artması yeme tutumlarındaki bozulmalara işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması Savaşır ve Erol (1989) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği .65, Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı ise .70 olarak belirtilmiştir.

Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ). Vücut Algısı Ölçeği, Secord ve Jourard (1953) tarafından kişilerin bedenlerinin çeşitli bölgelerinden ve beden işlevlerinden hoşnutsuzluk düzeyini ölçmek için geliştirilen bir öz bildirim ölçeğidir. Ölçek 5'li Likert tipte, 40 maddeden

oluşmakta, “1 = Hiç beğenmiyorum, 5 = Çok beğeniyorum” aralığında farklı beden bölgeleri derecelendirilmektedir. (akt. Hovardaoğlu, 1992). Ölçekten alınan puan arttıkça bireylerin beden bölgelerinden ve işlevlerinden hoşnutsuzlukları da artmaktadır. Türkçe formun geçerlik ve güvenirlik çalışması üniversite örnekleminde Hovardaoğlu (1992) tarafından yapılmış ve ölçeğin toplam Cronbach Alfa katsayısı .91 olarak bulunmuştur (Hovardaoğlu, 1992).

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Morris (1963) tarafından bireyin benlik saygısını değerlendirmek için geliştirilmiştir. Ölçek toplam 63 maddeden ve 12 alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikosomatik belirtiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme, tartışmalara katılabilme, anne-baba ilgisi, babayla ilişki, psişik izolasyon olarak adlandırılmaktadır. Mevcut çalışmada Benlik Saygısı alt boyutu kullanılmıştır. Ölçek beş olumlu, beş olumsuz olmak üzere toplamda on maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan puan arttıkça benlik saygısı düşmektedir (Çuhadaroğlu, 1986). Ölçeğin Türk kültürüne uyarlaması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .76, test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise .71 olarak bulunmuştur.

İşlem

Çeviri Süreci. Orijinal dili İngilizce olan BTWÖ, araştırmacılarla birlikte klinik psikoloji alanında doktora yapan üç araştırma görevlisi tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Her bir ölçek için elde edilen çeviriler araştırmacılar tarafından karşılaştırılmış, çevirilerin örtüşen ve farklılaşan noktaları belirlenmiştir. Ardından, ortak ifadeler oluşturulmuş, uzlaşa sağlanamayan maddeler için farklı alternatifler eklenerek ölçeğin Türkçe formu hazırlanmıştır. İkinci olarak, çevirilerin uygunluğunun belirlenmesi ve uzlaşa sağlanamayan maddeler hakkında fikirlerini belirtmeleri için klinik psikoloji alanından üç öğretim görevlisine ölçeğin orijinal hali ile birlikte, çeviriler iletilmiştir. Yargıcılardan alınan geri bildirimler, araştırmacılar tarafından incelenmiş ve yargıcılar arası uzlaşa yöntemiyle ifadelerin son haline karar verilmiştir. Üçüncü aşamada Hacettepe Üniversitesi Psikoloji bölümünde yüksek lisans yapan on öğrenciye uyarlaması yapılan ölçeklerin Türkçe ve İngilizce formları doldurtulmuş ve dilin anlaşılabilirliği açısından geri bildirimde bulunmaları istenmiştir. Her bir ölçek için alınan geri bildirimlerde değiştirilmesi gereken noktalar olmadığı için ölçeklerin son halinin kullanılmasına karar verilmiştir.

Uygulama Süreci. Ölçeği geliştiren yazarlardan ve Hacettepe Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan gerekli izinler alındıktan sonra veri toplama aşamasında

kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılan farklı bölümlerde ders veren öğretim görevlilerinden ders öncesi uygulama yapmak için izin alınmıştır. Belirlenen ders saatinde gönüllü olan öğrencilere çalışmanın amacı açıklanmış ve katılmak isteyenlerin yazılı onamları alınmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği için dört hafta sonrasında daha önceden belirlenen sınıflara tekrardan gidilmiş ve 107 katılımcıya ölçek seti tekrardan uygulanmıştır.

Analiz Süreci. İstatistiksel analizler SPSS 20 programı ile yapılmıştır. Veri analizine geçilmeden önce verinin normal dağılıp dağılmadığının incelenmesi için Kolomogorov-Smirnov testi yürütülmüştür. Sonrasında değişkenler arasındaki hata varyanslarının eşit olup olmadığı Levene testi ile test edilmiştir. Bulgular, verinin normal dağıldığını göstermektedir. Ölçeğin yapı geçerliğinin test edilmesi için Doğrulayıcı ve Açımlayıcı Faktör Analizleri (DFA& AFA) yürütülmüş, güvenilirlik değerleri için Cronbach Alfa değerleri ve ilgili değişkenler arasındaki ilişki için Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Katılımcıların Beden Kitle İndeksi (BKİ) ise vücut ağırlığı (kg) /boy uzunluğu (m²) formülü ile hesaplanmıştır.

Bulgular

Yapı Geçerliliği

Orijinal ölçeğin altı faktörlü yapısını veri üzerinde test etmek için DFA yürütülmüştür. Yapılan analiz sonucunda modelin uyum indeksleri, $X^2/Sd = 3.98$, $p < .001$, CFI = .78, IFI = .78, GFI = .75, AGFI = .73, NFI = .73, RMSEA = .07 olarak bulunmuştur. Model yolları (paths) incelendiğinde 3., 12. ve 29. maddelerin modeli anlamlı yordamadığı tespit edilmiştir. Bu maddeler modelden yordama düzeyi düşükten yükseğe doğru sırayla çıkarılarak analiz tekrarlanmıştır. Modelin uyum indeksleri, $X^2/Sd = 3.78$, $p < .001$, CFI = .82, IFI = .82, GFI = .78, AGFI = .75, NFI = .77, RMSEA = .07 olarak bulunmuştur. Değerler modelin iyileştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Modifikasyon indeksleri doğrultusunda 2.-34. ve 14.-17. maddelerinin hata varyansları eşleştirilmiş, bu işlem sonrası model daha uyumlu hale gelmekle birlikte genel olarak kabul gören sınırları karşılamamaktadır ($X^2/Sd = 3.68$, $p < .001$, CFI = .78, IFI = .83, GFI = .78, AGFI = .75, NFI = .78, RMSEA = .07). Sonuç olarak BTWÖ'nün altı faktörlü yapısına ilişkin modelin veriyi desteklemediğine karar verilmiştir.

BTWÖ'nün Türk kültüründeki faktör desenini incelemek için Temel Eksen Faktörü (*Principal Axis Factoring*) ve oblik döndürme (*oblimin rotation*) ile Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Faktör sayısı belirtilmeksizin yapılan analizde öz değeri (*eigen value*) birin üzerinde olan toplam varyansın %59.89'unu açıklayan dokuz faktör

bulunmuştur. Faktörler sırasıyla modelin %29.30, %7.26, %4.91, %4.29, %3.11, %3.04, %2.82, %2.74 ve %2.45'ini açıklamaktadır.

Tablo1.

Maddeler, Madde Puan Ortalaması ve Standart Sapma değerleri ile Madde Toplam Puan Korelasyonları (N= 599)

	Ort	SS	r		Ort	SS	r
Q1	2.77	1.07	.45	Q23	2.90	1.43	.56
Q2	3.22	1.22	.27	Q24	1.78	1.15	.58
Q3	2.7 .87	.98	.08	Q25	2.46	1.43	.60
Q4	2.33	1.40	.76	Q26	2.62	1.13	.21
Q5	2.97	1.48	.64	Q27	2.59	1.43	.60
Q6	1.37	.77	.41	Q28	2.56	1.42	.76
Q7	2.08	1.03	.23	Q29	3.19	1.23	.13
Q8	2.59	1.39	.66	Q30	1.50	.86	.58
Q9	2.18	1.10	.05	Q31	2.35	1.35	.30
Q10	3.07	1.39	.62	Q32	2.23	1.33	.72
Q11	1.57	.80	.30	Q33	2.15	1.26	.77
Q12	3.24	1.44	-.05	Q34	1.42	.79	.47
Q13	2.80	1.24	.26	Q35	2.12	1.34	.82
Q14	2.32	1.28	.64	Q36	1.87	1.16	.72
Q15	1.24	.73	.29	Q37	1.48	.97	.64
Q16	2.74	1.29	.22	Q38	1.78	1.20	.73
Q17	2.62	1.38	.49	Q39	2.50	1.43	.59
Q18	1.54	.89	.58	Q40	2.54	1.04	.44
Q19	2.69	1.33	.43	Q41	3.23	1.33	.21
Q20	3.35	1.22	.39	Q42	3.47	1.35	.52
Q21	2.43	1.31	.63	Q43	2.37	1.26	.30
Q22	2.78	1.12	.35	Q44	2.67	1.40	.45

Modelin faktör sayısına karar verilirken, sadece özdeğeri (*einvalue*) birden büyük olan faktör sayısının göz önünde bulundurulmaması gerektiği, bu faktörlerin modele yaptıkları katkıların ve yamaç birikinti grafiğinin de karar verme aşamasında kullanılması önerilmektedir (Çokluk ve ark., 2016; Kline, 2011). Bu doğrultuda 4. faktörden sonraki

faktörlerin modele katkılarının çok düşük olduğu belirlenmiş, yamaç birikinti grafiğinde de ivmeli düşüş ve kırılmaların dört faktörlü yapıyı işaret ettiği tespit edilmiştir. Ek olarak, paralel analiz yöntemi (Horn, 1965) ile de modelin olası faktör sayısı test edilmiştir. O'Connor (2000) tarafından SPSS programı için yazılan syntax dosyası üzerinden paralel analiz yürütülmüş, veriye en iyi şekilde dört faktörlü yapı uyum sağlamıştır.

Eğik döndürme yöntemi (*direct oblimin*) ile dört faktöre zorlanan modelin madde dağılımları incelendiğinde, 9., 13. ve 41. maddelerin faktör yüklerinin .32'nin altında olduğu görülmüştür (Bkz. Tablo 1). Alanyazında bir maddenin faktör yük değeri için asgari büyüklüğünün .32 olması yönünde yaygın bir görüş vardır (Çokluk ve ark., 2016). Dolayısıyla, bu maddeler veri setinden çıkarılarak analiz tekrarlanmıştır. Ayrıca, bu işlem sonrası 17., 24., 36. ve 37. maddelerin binişik maddeler olduğu tespit edilmiş ve bu maddeler veri setinden çıkarılmıştır. Bu işlemler sonrasında analizlere 37 madde ile devam edilmiştir.

Bu işlem sonrası 1. Faktör 19 maddeden oluşmakta (28, 32, 5,4, 10, 35, 27, 23, 25, 42, 8, 39, 38, 21, 33, 14, 20, 19 ve 29) ve maddelerin yük değerleri .80 ile .39 arasında değişmektedir. Madde içerikleri incelendiğinde 32., 21., 33., 20. ve 29. maddenin dışında orijinal ölçekteki Şişman Hissetme ve Düşük Yağ Oranı alt boyutlarının maddelerini kapsamaktadır. Orijinal ölçekte Bedenini Aşağılama alt boyutunda olan 21. (*Bedenimin bozulduğunu hissediyorum.*) ve 33. (*Bir ayna veya vitrin camında kendi görüntümü yakalarsam, vücut şeklim yüzünden kendimi kötü hissedirim.*) madde bireyin bedeninin şeklinden rahatsız olmasıyla ilgili duygu ve düşüncelerini yansıttığı için diğer ifadelerle tutarlı olarak bu alt boyuta yüklendiği düşünülmektedir. Benzer şekilde orijinal ölçekte Kilo ve Görünüşe Yönelik Odak alt boyutunda yer alan 20. (*Vücudumun şekli üzerine pek düşünmem.*) ve 29. (*Formda kalmaya çalışıyorum.*) maddenin içeriğinin de kadınların kilo ve vücut yağ oranı ile ilişkili olarak vücut şekillerine yönelik kaygılarını yansıttığı düşünülmektedir. Sonuç olarak, bu faktöre yüklenen maddeler genel olarak bireyin görüntüsü ve vücut yağ oranına bağlı olarak şişman hissetmesiyle ilişkili maddelerden oluşmaktadır. Bu nedenle bu alt boyut "Şişman hissetme" olarak adlandırılmıştır (Bkz. Tablo 2).

İkinci alt boyut ise sekiz (18, 15, 34, 6, 7, 30, 11 ve 31) maddeden oluşmakta, madde yükleri .70 ile .33 arasında değişmektedir. Madde içerikleri orijinal ölçekteki bedenini aşağılama ve bedene yönelik odak alt boyutlarındaki maddeleri kapsamaktadır. Sadece 7. madde (*Yüzümden memnunum.*) çekicilik alt boyutunda yer almaktadır. Uyarılama aşamasında maddenin diğer maddelerle ilişkisine bağlı olarak bu maddelerin ters kodlanmasına karar verilmiştir. Bu alt boyuttaki maddeler kadınların fiziksel görünüşüne yönelik olumsuz tutumunu ve görünüşüne yönelik zihinsel meşguliyetini yansıtmaktadır.

Tablo 2.

BTWÖ'nün AFA Sonucunda Ortaya Çıkan Faktör Yapısı ve Madde Dağılımı (Kaiser Normalleştirilmesiyle Eğik Döndürme (Direct Oblimin) yöntemi kullanılmıştır)

BTWÖ'nün AFA sonucunda ortaya çıkan faktör yapısı ve madde dağılımı	F1	F2	F3	F4
Faktör 1. Şişmanlık				
28. Fotoğrafım çekildiğinde kendimi şişman hissedirim.	.80			
32. Zihnim daha ince/zayıf olma arzusu ile meşgul.	.79			
5. Giydiğim şeyler kalçalarımın geçmediğinde kendimi şişman hissedirim.	.78			
4. Görüntüm hakkında öyle kaygılıyım ki diyet yapmalıyım diye düşünüyorum	.77			
10. Hemen hemen hiç şişman hissetmem.	.75			
35. Genellikle şişman hissedirim.	.72			
27. Kalçalarımın çok geniş olduğunu düşünüyorum.	.70			
23. Kalçalarımın kalın olduğunu düşünüyorum.	.70			
25. Tatlılar, pastalar veya diğer yüksek kalorili yiyecekleri yemek beni şişman hissettirir.	.70			
42. Önceden sığabildiğim kıyafetlerin içine artık giremeyince kendimi şişman hissedirim.	.70			
8. Başkalarının bel çevremdeki ve göbeğimdeki yağları görebileceğinden endişe duyarım.	.66			
39. Kalça ve popomdaki selülitler beni endişelendiriyor.	.64			
38. Yalnız olduğumda kendimi şişman hissedirim.	.60	.32		
21. Bedenimin bozulduğunu hissediyorum.	.59			
33. Bir ayna veya vitrin camında kendi görüntümü yakalarsam, vücut şeklim yüzünden kendimi kötü hissedirim.	.58	.38		
14. Belime oturan kıyafetler giydiğimde kendimi şişman hissediyorum.	.55		.33	
20. Vücutumun şekli üzerine pek düşünmem.	.48		-.35	
19. Bol kıyafetler giymek beni zayıf hissettirir.	.43			
29. Formda kalmaya çalışıyorum.	.39			
Faktör 2. Aşğılama				
18. Yaşamım, görünüşümden dolayı mahvoluyor.	.70			
15. Görünüşümden dolayı intihar etmeyi düşündüğüm oldu.	.69			
34. İnsanlar görünüşüm yüzünden benimle alay eder.	.66			
6. İnsanlar görünümümden dolayı benden kaçıyorlar.	.65			
7. Yüzümden memnunum.	.57			

BTWÖ'nün AFA sonucunda ortaya çıkan faktör yapısı ve madde dağılımı (Devam)		F1	F2	F3	F4	
30. Vücut şeklimi düşünmekten başka bir işe odaklanamıyorum.		.37	.54			
11. Yaşamda vücudumun şeklinden daha önemli şeyler var.			.52			
31. Aklım fikrim yiyeceklerde.				.33		
Faktör 3. Çekicilik						
44. Özellikle beden hatlarımı ortaya çıkaran kıyafetler giymekten kaçınıyorum.		.34			.63	
1. Fiziksel olarak kendimi genellikle çekici hissedirim.			.32		.57	
40. İnsanlar görünüşüm hakkında genellikle bana iltifat eder.			.32		.54	
12. Daha iyi görünmek için estetik ameliyat yaptırmanın saçma olduğunu düşünüyorum.					.52	
2. Başkalarının vücudumu görmesini istemem.					.43	
Faktör 4. Güçlü ve Fit Olma						
26. Bedenen güçlüyümdür.					.86	
22. Fiziksel gücümle gurur duyuyorum.					.79	
43. Hiç bir zaman çok güçlü olmadım					.75	
16. Fazla çabalarsam çabuk yorulurum.					.45	
3. İnsanlar beni nadiren cinsel olarak çekici bulur.					.32	
Faktörlerin açıkladığı varyans %		30.11	8.31	5.41	4.53	
Toplam açıklanan varyans						48.36

Dolayısıyla bu alt boyut kişinin beden yapısı nedeniyle beğenilmediği, dışlandığı ve benliğinin kilo ve görünüş üzerinden olumsuz değerlendirmesiyle ilgili maddeleri içerdiği için "Aşağılanma" olarak adlandırılmıştır (Bkz. Tablo 2).

Üçüncü alt boyut beş (44, 1, 40, 12 ve 2) maddeden oluşmakta, madde yükleri .63 ile .43 arasında değişmektedir. Bu alt boyut 44. madde dışında orijinal ölçekteki Çekicilik alt boyutu ile tutarlık göstermektedir. Ters kodlu maddelerden olan 44. maddenin (*Özellikle beden hatlarımı ortaya çıkaran kıyafetler giymekten kaçınıyorum.*) içeriği düşünüldüğünde, kişinin beden hatlarını ortaya çıkaran kıyafetler giymekten kaçınmamasının kendini çekici hissetmesiyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla, bu maddenin içeriği diğer maddelerle tutarlılık göstermektedir. Madde içerikleri kadının beden yapısından rahatsızlık

duymaması ve diğerleri tarafından beğenildiğine dair düşüncelerini yansıtan ifadelerden oluştuğu için bu alt boyut “Çekicilik” olarak adlandırılmıştır (Bkz. Tablo 2).

Son olarak 4. alt boyut beş (26, 22, 43, 16 ve 3) maddeden oluşmakta, madde yükleri .86 ile .32 arasında değişmektedir. Bu alt boyut bireyin fiziksel gücü ve fit bir vücuda sahip olmayla ilgili düşüncelerini içermektedir. Bu alt boyut 3. madde (İnsanlar nadir olarak beni cinsel olarak çekici bulur) hariç orijinal ölçekteki Güçlü ve Fit olma faktörü ile tutarlılık göstermektedir. Alanyazında güzelliğin, çekiciliğin fiziksel olarak fit olmayla ilişkilendirilmesinin, kadınların cinsel yaşantılarını etkileyerek cinsel işlev bozukluklarının gelişmesine yol açtığı tartışılmaktadır (Weaver ve Byers, 2006; Woertman ve van den Brink, 2012). Dolayısıyla, bir kadının fit olması ile cinsel olarak çekici hissetmenin ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Elde edilen dört faktörlü yapının geçerliği IBM SPSS AMOS 22 programı ile Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) ile test edilmiştir. Uyum indeksleri dört faktörlü yapının orta düzeyde uyumlu olduğunu göstermektedir ($X^2/SS = 3.86$, $p < .001$, CFI = .83, IFI = .83, GFI = .81, AGFI = .79, NFI = .78, RMSEA = .07). Önerilen modifikasyon indeksleri doğrultusunda, aynı faktörde yer alan 2 - 44 ($X^2 = .29$, $p < .001$), 23 - 27 ($X^2 = .63$, $p < .001$) ve 5 - 42 ($X^2 = .24$, $p < .001$), madde çiftlerinin hataları ilişkilendirilmiştir. Her bir hata eşleştirmesinden sonra ki-kare testi yapılmıştır. Bu düzeltmeler sonrası model indeksleri daha anlamlı hale gelmiştir ($X^2/SS = 2.90$, $p < .001$, CFI = .90, IFI = .90, GFI = .88, AGFI = .85, NFI = .85, RMSEA = .06 olarak bulunmuştur).

Güvenirlilik

BTWÖ'nün iç tutarlık değerinin hesaplanması için madde çıkarılmadan yapılan analizde Cronbach Alfa değeri ölçeğin tamamı için .93 ($p < .001$)'tür. Madde havuzundan çıkarıldığı takdirde Cronbach Alfa değerinde önemli bir değişim yaratan bir madde olmadığı için ölçeğin toplam Cronbach Alfa değeri 44 madde üzerinden yürütülmüştür. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alfa kat sayıları: Şişman hissetme .94, Aşağılanma .78, Çekicilik .68, Güçlü ve Fit olma .72'dir. Test tekrar test güvenirliliği için yürütülen analizde iki ölçüm arasındaki Pearson korelasyon katsayılarının toplam puanı pozitif yönde .95'dir.

Birleşen Geçerliği

BTWÖ ile BKİ, yeme tutumu, beden memnuniyetsizliği ve benlik saygısı kavramları ile arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre BTWÖ ile BKİ, beden memnuniyetsizliği, düşük benlik saygısı ve bozulan yeme tutumları arasında pozitif yönde yüksek bir ilişki bulunmaktadır (Bkz. Tablo 3).

Tablo 3

BTWÖ ile İlişkili Yapılar Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	BTW- C	BTW-GF	BTW-A	BTW-S	BTWÖ_T	BKİ	VAÖ_T	BS_T	YTT_T
BTW- C	1								
BTW-GF	.29**	1							
BTW-A	.34**	.35**	1						
BTW-S	.46**	.23**	.50**	1					
BTWÖ_T	.61**	.42**	.67**	.94**	1				
BKİ	.29**	.01	.18**	.52**	.49**	1			
VAÖ_T	.46**	.42**	.47**	.51**	.60**	.22**	1		
BS_T	.38**	.42**	.46**	.30**	.43**	.01	.53**	1	
YTT_T	.20**	.11*	.38**	.39**	.43**	.04	.24**	.18**	1

Not.BTW- C: Çekicilik, BTW-GF: Güçlü Fit Olma, BTW-A:Aşağılanma, BTW-S: Şişmanlık, BTWÖ_T: BTWÖ Toplam Puanı, BKİ: Beden Kitle İndeksi, VAÖ_T: Vücut Algısı Ölçeği Toplam Puanı, BS_T: Benlik Saygısı Toplam Puanı, YTT_T: Yeme Tutum Ölçeği Toplam Puanı, ** $p < .01$, * $p < .05$

Ayrıca, katılımcılar YTT'den aldıkları puanlara göre yüksek (ortalamanın bir standart sapma üstü) ve düşük (ortalamanın bir standart sapma altı) risk grupları oluşturulmuş ve gruplar arasında BTWÖ'den alınan puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur [$F(1, 128) = 57.11, p < .001$]. Yeme bozukluğu gelişimi için yüksek risk grubunda olan kadınların ($Ort = 130.49, SS = 30.55$) BTWÖ'den aldıkları puanlar diğer bir ifadeyle bedenlerine yönelik olumsuz tutumları düşük risk grubunda olanlardan ($Ort = 95.64, SS = 18.74$) daha yüksektir.

Tartışma

Beden memnuniyetsizliğinin yeme bozukluğu gelişme riskini önemli oranda arttırması, bu yapıyı yordayacak güçlü ölçüm araçlarına ihtiyaç doğurmaktadır. Alanyazında bireylerin dış görünüşleri ve beden şekillerine yönelik duygu ve düşüncelerinin değerlendirilmesi için geliştirilen farklı ölçüm araçları bulunmaktadır. Örneğin, Bedeni Beğenme Ölçeği (Tylka ve Wood-Barcalow, 2015), Beden Şekline Yönelik Dikkat Ölçeği (Attention to Body Shape Scale) (Beebe, 1995) ve Şekil Derecelendirme Ölçeği (*Figure Rating Scale*) (Thompson ve Altabe, 1991) gibi bu alanda yaygın olarak kullanılan ölçüm araçları bulunmakla birlikte Türkçeye uyarlanmış sınırlı ölçüm aracı bulunmaktadır (örn. Bakalım ve Taşdelen-Karçkay, 2016; Hovardaoğlu, 1992). Uyarlanan ölçüm araçlarının ise önceki bölümlerde tartışılan YB'nin gelişme riskinin değerlendirilmesinde önemli bir yeri olan cinsiyete özgü ideal beden algısına yönelik faktörlere duyarlı olmadığı düşünülmektedir. Cinsiyete özgü faktörler bireylerin beden şekillerine, kilolarına yönelik beklentilerini

etkileyebilmektedir. Örneğin yakın zamanda yapılan bir çalışmada, kadınların BKİ arttıkça beden memnuniyetsizliği artarken, erkeklerde BKİ ve beden memnuniyetsizliği arasında doğrusal bir ilişki bulunmamıştır. Erkeklerde beden memnuniyetsizliği düşük ve yüksek BKİ'ye sahip olma ile ilişkili bulunmuştur (Hekimoğlu, 2019). Kas dismorfisinin araştırıldığı bir diğer çalışmada da erkekler kadınlarla benzer oranda beden imgesi kaygısı yaşarken, erkeklerin beden algıları ile kaygılarının daha çok kas yapıları ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Selvi, 2018). Dolayısıyla toplumsal cinsiyet kimliği bireylerin vücut yağ oranı, boy ve kas yapılarına göre beklentilerinde farklılıklara yol açabilmektedir.

Beden algısı aile yapısı, dini inanç, yaşanan yer gibi kültürel faktörlere göre değişebilmektedir (Ng ve ark., 2015). Türkiye küreselleşme sürecinde Batı kültüründen etkilenmekle birlikte geleneksel örf ve adetlerin sürmesi nedeniyle de karma bir kültürel yapıya sahiptir (Mora, 2008). Bu iki farklı kültürün ideal beden yapısına yönelik beklentilerindeki farklılıkların kadınların beden algıları üzerinde çatışma yaratabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada kadınların, dış görünüşleri ve beden şekillerine yönelik duygu ve düşüncelerinin değerlendirilmesi için geliştirilen Ben Tovim Walker Beden Tutum Ölçeği (BTWÖ)'nin Türk kültüründeki psikometrik özellikleri incelenmiştir. Türkçeye uyarlaması yapılan BTWÖ'nün Türkiye'de kadınlara özgü beden tutumunu değerlendirmek için kullanılabilecek ilk araç olması yönünden ilerideki araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Analiz bulgularına göre Türkçe formun iç tutarlık katsayıları, ölçeğin tamamı için .93'tür. Farklı ülkelerde yapılan uyarlama çalışmalarında da ölçeğin iç tutarlılığı yüksek bulunmuştur (örn. Kagawa ve ark., 2007; Toghiyani ve ark., 2018). Yapı geçerliğinin incelenmesi için yürütülen analizlerde ise ölçeğin orijinal formundaki altı faktörlü yapı yerine dört faktörlü yapının veriye daha iyi uyum sağladığı tespit edilmiştir. Alanyazında, BTWÖ'nün yapı geçerliğinin incelendiği bir çalışmaya ulaşılmıştır (Toghiyani ve ark., 2017). Bu çalışmada mevcut çalışma bulgusundan farklı olarak modeli yordamayan maddeler çıkarıldıktan sonra elde edilen 35 maddenin altı faktörlü yapıyı desteklediği bulunmuştur (Toghiyani, Kazemi, Nekuei, Alavi ve Beigi, 2017).

Bu çalışmada ilgili analizler sonrasında orijinal çalışmadan farklı olarak 37 maddeden oluşan, dört faktörlü yapı elde edilmiştir. Ulaşılan faktör yapıları incelendiğinde modelde en çok varyansa sahip olan 1. Faktör, "Şişman hissetme" olarak adlandırılmıştır. Orijinal ölçekten farklı olarak bu çalışmada şişman hissetme boyutu; kilo, vücut yağ oranı gibi somut göstergelerin olduğu maddelere ek olarak, görünüş ve beden yapısına yönelik düşünceleri içeren maddelerden de oluşmaktadır. İkinci alt boyut ise bedenini aşağılama ve bedene yönelik odak alt boyutlarındaki maddelerden oluşmaktadır. Orijinal ölçekte kadınların diğerlerinin bedenlerine yönelik düşünceleri ile kendilerinin bedenlerine yönelik düşünceleri

ayrı alt boyutlardır. Bu çalışmada ise kadınların kendilerini fiziksel görünüşleri üzerinden olumsuz yargılamalarıyla, diğerleri tarafından yargılandıklarını düşünmeleri birbirinden ayrılmamıştır. Bu bulgu Nesneleştirme Kuramı (Fredrickson ve Roberts, 1997) çerçevesinde tartışılabilir. Özellikle kadınların bedenlerine yönelik sosyo-kültürel beklentileri karşılayamamalarının bedenlerinden utanmalarına neden olabileceği ve diğerleri tarafından dışlanacakları, beğenilmeyeceklerine yönelik kaygılarını arttırabileceği düşünülmektedir (Fredrickson ve Roberts, 1997). Ayrıca, Türk kültürünün toplulukçu (*collectivistic*) örüntüleri içermesi, bireyci (*individualistic*) toplumlara kıyasla toplum normlarına bağlılığı arttırdığı için diğerlerinin görüşleri, bireyin kendine yönelik düşüncelerini de etkilemektedir (Çukur, De Guzman ve Carlo, 2004). Bu nedenle, bu alt boyut kadınların diğerleri tarafından fiziksel görünüşleri üzerinden olumsuz yönde yargılanıp, eleştirildiklerine yönelik algılarını değerlendirdiği için “Aşağılanma” olarak adlandırılmıştır.

Üçüncü alt boyut olan Çekicilik ise 44.üncü madde dışında (*Özellikle beden hatlarımı ortaya çıkaran kıyafetler giymekten kaçınırım.*) orijinal ölçekle tutarlılık göstermektedir. Bu alt boyut genel olarak kadınların beden yapılarından memnuniyet seviyelerini değerlendirmektedir. Orijinal ölçekten farklı olarak, bu alt boyuttaki maddelerin yüklerinin ters yüklendiği belirlenmiştir. Bu bağlamda, 44. madde ters kodlanarak değerlendirildiğinde, kadınların vücut hatlarını ortaya çıkaran kıyafetler giymekten hoşlanmaları vücut şekillerinden rahatsız olmadıkları, hoşnut oldukları şeklinde yorumlanabilir. Ölçekten alınan puanlar arttıkça, beden şekline, görünüşüne yönelik hoşnutsuzluğun arttığı göz önünde bulundurulduğunda, madde yüklerinin negatif olması diğer yapılarla tutarlılık göstermektedir. Son olarak, 4. alt boyut Güçlü ve Fit olma, orijinal ölçekle 3. madde (*İnsanlar nadir olarak beni cinsel olarak çekici bulur.*) dışında tutarlılık göstermektedir. Farklı çalışmalarda güzelliğin, çekiciliğin fiziksel olarak formda olmayla ilişkilendirilmesinin, kadınların cinsel yaşantısını da etkilediği tartışılmaktadır (Weaver ve Byers, 2006; Woertman ve van den Brink, 2012). Özellikle beden memnuniyetsizliği gösteren kadınlarda cinsel işlev bozukluklarının daha yaygın olduğu belirtilmektedir (Weaver ve Byers, 2006). Dolayısıyla, bir kadının formda/fit olması ile cinsel olarak çekici hissetmesinin ilişkili olduğu düşünülmektedir.

İlgili alanyazında beden memnuniyetsizliği yüksek olan kadınların ve erkeklerin benlik saygılarının düşük, yeme ile ilişkili bozulmuş yeme örüntülerinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Mirza, Davis ve Yanovski, 2005; Stice ve Shaw, 2002; van den Berg, 2010). Bir grup araştırmada ise erkeklerde beden memnuniyetsizliği benlik saygısı ile ilişkili bulunmazken (Furnham, Badmin ve Sneade, 2002; Lowery ve ark., 2005) kadınlarda beden memnuniyetsizliği ve düşük benlik saygısı arasındaki ilişki tutarlı olarak desteklenmiştir

(Furnham ve ark., 2002; Tiggemann, 2004). Mevcut çalışmada da BTWÖ'den alınan puanlar arttıkça yeme tutumlarındaki bozulmaların ve bedene yönelik olumsuz tutumların arttığı, benlik saygısının ise azaldığı bulunmuştur. Bu ilişki ölçeğin bileşen geçerliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca, BTWÖ'den alınan puanlara göre yüksek ve düşük risk grupları olarak ayrılan grupta yüksek puan alanların yeme tutumlarında anlamlı olarak daha çok bozulmanın olması da ölçeğin bileşen geçerliğini desteklemektedir.

Son olarak, çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmanın örneklemini Antalya ilinde okuyan üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Beden algısının yaşa ve eklenen yeni kimliklere (örn. meslek sahibi olma, çocuk sahibi olma) bağlı olarak değişebildiği farklı araştırma bulguları ile desteklenmiştir (Demarest ve Allen, 2000; Marshall, Lengyel ve Utioh, 2012; Wilson, Musham ve Mcleean, 2004). Bu nedenle ilerleyen çalışmalarda ölçeğin psikometrik özellikleri orta ve ileri yaş grubundaki kadın örneklemelerinde de test edilmelidir.

Sonuç

Sonuç olarak, Türkiye'de genç yetişkin kadın örnekleminde yapılan uyarlama çalışması sonucunda BTWÖ'nün güvenilirlik değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlenmiştir. Beden memnuniyetsizliğinin değerlendirilmesinde kültüre ve cinsiyete özgü faktörlerin de etkisinin incelenmesi açısından mevcut çalışmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İlerleyen çalışmalarda farklı yaş gruplarında ve farklı özelliklerdeki örneklemelerde (örn. dansçılar, sporcular) ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelenmesi bulguların genellenebilirliğini arttıracaktır.

Kaynakça

- Bakalım, O. ve Taşdelen-Karçkay, A. (2016). Beden Memnuniyeti Ölçeği: Türk Kadın ve Erkek Üniversite Öğrencilerinde Faktör Yapısı ve Psikometrik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 410-422.
- Beebe, D. W. (1995). The attention to body shape scale: A new measure of body focus. *Journal of Personality Assessment*, 65(3), 486-501
- Ben-Tovim, D., & Walker, M. K. (1991). The development of the Ben-Tovim Walker Body Attitudes Questionnaire (BAQ), a new measure of women's attitudes towards their own bodies. *Psychological Medicine*, 21, 775-784.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., ve Büyüköztürk, Ş. (2016). Sosyal Bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları. 4. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 177-330.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). *Adölesanlarda benlik saygısı*. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı, (Uzmanlık Tezi), Ankara.
- Çukur, C. S., De Guzman, M. R. T., & Carlo, G. (2004). Religiosity, values, and horizontal and vertical individualism–collectivism: A study of Turkey, the United States, and the Philippines. *The Journal of Social Psychology*, 144(6), 613–634.
- Demarest, J., & Allen, R. (2000) Body Image: Gender, ethnic, and age differences, *The Journal of Social Psychology*, 140(4), 465-472
- Fredrickson, B. L., & Roberts, T. A. (1997). Objectification theory: Toward understanding women's lived experiences and mental health risks. *Psychology of Women Quarterly*, 21, 173–206.
- Furnham, A., Badmin, N., & Sneade, I. (2002). Body image dissatisfaction: Gender differences in eating attitudes, self-esteem, and reasons for exercise. *The Journal of Psychology*, 136(6), 581–596.
- Garfinkel, P. E., & Newman, A. (2001). The eating attitudes test: Twenty-five years later. *Eating Weight Disorders*. 6(1), 1-24.
- Garner, D. M., & Garfinkel, P. E. (1979). The eating attitudes test: An index of the symptoms of anorexia nervosa. *Psychological Medicine*, 9, 273-279.
- Grogan, S. (2010). Promoting positive body image in males and females: Contemporary issues and future directions. *Sex Roles*, 63(9-10), 757-765.
- Hekimoğlu, F. M. (2019). *Düzenleme süreçleri, kadınsılık - erkeksilik algısı, beden memnuniyetsizliği ile yeme tutumları arasındaki ilişki: Bir model önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Horn, J. L. (1965). A rationale and test for the number of factors in factor analysis. *Psychometrika*, 30, 179-85.
- Hovardaoğlu, S. (1992). Vücut algısı ölçeği. *Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji (3P) Dergisi*, 1(1), 11–26.
- Kagawa, M., Uchida, H., Uenishi, K., Binns, C. W., & Hills, A. P. (2007). Applicability of the Ben-Tovim Walker Body Attitudes Questionnaire (BAQ) and the Attention to Body Shape scale (ABS) in Japanese males and females. *Eating Behaviors*, 8(3), 277–284.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed.), The Guilford Press, New York, NY.

- Lopez, V., Corona, R. ve Halfond, R (2013). Effects of gender, media influences, and traditional gender role orientation on disordered eating and appearance concerns among Latino adolescents. *Journal of Adolescence*, 36 (4), 727–736.
- Lowery, S. E., Kurpius, S. E. R., Befort, C., Blanks, E. H., Sollenberger, S., Nicpon, M. F., et al. (2005). Body image, self-esteem, and health-related behaviors among male and female first year college students. *Journal of College Student Development*, 46 (6), 612–623.
- Marshall, C. , Lengyel, C. ve Utioh, A. (2012), “*Body dissatisfaction among middle-aged and older women*”, Canadian Journal of Dietetic Practice and Research, 73(2), 241-247.
- Micali, N., De Stavola, B., Ploubidis, G., Simonoff, E., Treasure, J., & Field, A. E. (2015). Adolescent eating disorder behaviours and cognitions: gender-specific effects of child, maternal and family risk factors. *The British Journal of Psychiatry*, 207(4), 320-327.
- Mirza, N. M., Davis, D. ve Yanovski, J. A. (2005). Body dissatisfaction, self-esteem, and overweight among inner-city Hispanic children and adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 36(3), 267-271.
- Mora, N. (2008). Medya ve Kültürel Kimlik. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-14.
- Murray, S. B., Rieger, E., Hildebrandt, T., Karlov, L., Russell, J., Boon, E., Dawson, R. T. ve Touyz, S. W. (2012). A comparison of eating, exercise, shape, and weight related symptomatology in males with muscle dysmorphia and anorexia nervosa. *Body Image*, 9(2), 193–200.
- Myers, T. A. ve Crowther, J. H. (2007). Sociocultural pressures, thin-ideal internalization, self-objectification, and body dissatisfaction: Could feminist beliefs be a moderating factor?. *Body Image*, 4(3), 296-308.
- Ng, S. K., Barron, D. & Swami, V. (2015). Factor structure and psychometric properties of Body Appreciation Scale among adults in Hong Kong. *Body Image*, 13, 1-8.
- O'Connor, B. P. (2000). SPSS and SAS programs for determining the number of components using parallel analysis and Velicer's MAP test. *Behavior Research Methods, Instrumentation, and Computers*, 32, 396-402.
- Okumuş, E. (2009). Bedene Müdahalenin Sosyolojisi. *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 2, 1-15.
- Ridgeway, R. T. ve Tylka, T.L. (2005). College men's perceptions of ideal body composition and shape. *Psychol Men Masculinity*, 6(3), 209–220.
- Savaşır, I. ve Erol, N. (1989). Yeme tutum testi: Anoreksiya nervoza belirtileri indeksi. *Psikoloji Dergisi*, 23,19-25.
- Selvi, K. (2018). *Exploring men's body image concerns and predisposing factors for muscle dysmorphia in the framework of Self-determination Theory. (Unpublished Doctoral Thesis)*, Middle East Technical University The Department of Psychology, Ankara.
- Swami, V. (2015). Cultural influences on body size ideals: Unpacking the impact of westernization and modernization. *European Psychologist*, 20, 44-51.
- Swami, V., Özgen, L., Gökçen, E., & Petrides, K. V. (2015). Body image among female university students in Turkey: concurrent translation and validation of three body image measures. *International Journal of Culture and Mental Health*, 8(2), 176- 191.
- Stice, E. ve Shaw, H. E. (2002). Role of body dissatisfaction in the onset and maintenance of eating pathology A synthesis of research findings. *Journal of Psychosomatic Research*, 53 (5),985–993.

- Thompson, J. K., & Altabe, M.N. (1991). Psychometric qualities of the figure rating scale. *International Journal of Eating Disorder*, 10(5), 615-619.
- Tiggemann, M. (2004). Body image across the adult life span: Stability and change. *Body Image*, 1(1), 29-41.
- Tiggemann, M. ve Boundy, M. (2008). Effect Of environment and appearance compliment on college women's self-objectification, mood, body shame, and cognitive performance. *Psychology of Women Quarterly*, 32,399-405.
- Toghiyani,Z., Kazemi, A., Nekuei,N., Alavi, M., & Beigi, M. (2018). Applicability of the Ben-Tovim Walker Body Attitude Questionnaire in Moslem women. *Psychology, Health and Medicine*, 23(6), 717-725.
- Tylkaa, T. L. ve Wood- Barcalowb, N. L. (2015). The Body Appreciation Scale-2: Item refinement and psychometric evaluation. *Body Image*, 12,53-67.
- van den Berg, P. A., Mond, J., Eisenberg, M., Ackard, D., & Neumark-Sztainer, D. (2010). The Link between body dissatisfaction and self-esteem in adolescents: Similarities across gender, age, weight status, race/ethnicity, and socioeconomic status. *Journal of Adolescent Health*, 47(3), 290-296.
- Weaver, A. D., & Byers, E. S. (2006). The relationships among body image, body mass index, exercise, and sexual functioning in heterosexual women. *Psychology of Women Quarterly*, 30, 333-339.
- Wilson, D. B., Musham, C., & Mcleean, M. S. (2004). From mothers to daughters: Transgenerational food and diet communication in an underserved group. *Journal of Cultural Diversity*, 11(1), 12-17.
- Woertman, L., & van den Brink, F. (2012). Body image and female sexual functioning and behavior: a review. *Journal of Sex Research*, 49(2-3), 184-211.
- Xiaojing, A. (2017). Social networking site uses, internalization, body surveillance, social comparison and body dissatisfaction of males and females in mainland China. *Asian Journal Of Communication*, 27(6), 616-630.
- Yang, H., Yang Y., Xu, L., Wu, Q., Xu, J., Weng, E., Wang, K., & Cai, S. (2017). The relation of physical appearance perfectionism with body dissatisfaction among school students 9-18 years of age. *Personality and Individual Differences*, 116,399-404.
- Yeşildemir, Ö. (2018). *Egzersiz yapan bireylerde beslenme durumu, sağlıklı beslenme takıntısı ve yeme davranış bozukluklarının değerlendirilmesi*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yetişgin, M. (2007).Tarih, coğrafya ve sosyo-kültürel ortamın Türk kimliğinin gelişmesine etkileri. *Akademik İncelemeler*, 2(1), 37-68.

The Psychometric Properties of The Turkish forms of Ben-Toven Walker Body Attitudes Questionnaire (BTWQ)

Summary

The fact that studies and theories on dissatisfaction with body are mostly performed in the Western culture brings to the fore the question whether perception of body is dependent on the culture. In a series of studies, it was argued that dissatisfaction with body was at similar levels across different cultures based on globalization of commerce and dispersion of Western culture to other cultures thanks to the media (i.e. Lopez, Corona, & Halfond, 2013; Swami, Özgen, Gökçen, & Petrides, 2014). On the contrary, there were some arguments that supported perception of ideal body in the Eastern culture being different from that in the Western culture. For instance, in East Asian communities such as China, Japan, and Korea, thin bodies were not perceived as attractive but rather seen as a symbol of poverty, health problems, and diminished fertility (Xiaojing, 2017). Due to Turkey's geographical position as a bridge between the Eastern and the Western countries, this enables Turkey to fuel on these two different civilizations and cultures (Yetişgin, 2007). Upon scanning of the relevant literature, it can be seen that frequently used Turkish tools (i.e. Body Perception Scale (Hovardaoğlu, 1992)) evaluated levels of body dissatisfaction independent of gender culture related factors.

In the light of these recent developments, the current study aimed to adapt BTWQ procedure to Turkish culture. For this purpose, a university sample was included in the study considering the applicability of various validity tests. Accordingly, the study was completed with 599 university students between the ages of 18 and 34. Results revealed a satisfactory level of test-retest and interrater reliability. However, in this study a four-factor structure with 37 items emerged as different from the original study. The first factor was labelled as "feeling fat". Feeling fat included items with concrete indicators such as weight and bodily rate of fat in addition to ideas regarding appearance and body structure. The second sub-dimension was composed of items in humiliating one's body and focusing on the body sub-dimensions. In the original scale women's ideas about bodies of others and their own bodies were separate sub-dimensions. However, in the current study, women's negative judgement to themselves over their physical appearances and thoughts that they are judged by others was separated from each other. The third sub-dimension labelled as attractiveness was consistent with the original scale except for item 44 (I avoid wearing clothes that display my body lines). This sub-dimension generally evaluated women's level of satisfaction with their

body structure. As different from the original scale, it was established that items under this sub-scale were uploaded to the other way around. Accordingly, when item 44 was reversely coded, it could be argued that women's enjoyment of wearing clothes that display their body lines could be interpreted as their comfort with and satisfaction from their body lines. When it was considered that discontent with body shape and appearance increase with higher scores obtained from the scale, it could be argued that negative item loads were consistent with other structures. Lastly, the fourth sub-dimension labelled as being strong and fit was also consistent with the original scale except for item 3 (people rarely find me sexually attractive). Various studies have discussed that association of beauty and attractiveness with being in shape physically also impact women's sexual lives (Weaver and Byers, 2006; Woertman and van den Brink, 2012). In this sense, women that display discontent with their bodies live more sexual dysfunction (Weaver & Byers, 2006). Thus it is considered that there is a relationship between a woman's being in shape/fit and her perception of herself as being sexually attractive. In the support of convergent validity, BTWQ was positively correlated with BMI, dysfunctional eating attitudes, body dissatisfaction and low self-esteem. In general, the results of the current study have supported the reliability and validity of the BTWQ-Turkish version.